

24. Our Creative Diversity: Report of the World Commission on Culture and Development. – 1995. – Режим доступу до вид. : <http://unesdoc.unesco.org/images/0010/001016/101651e.pdf>. – Назва з екрана.
25. Our Global Neighborhood: Report of the Commission on Global Governance. – 1995. – Режим доступу до вид. : <http://www.sovereignty.net/p/gov/ogn-front.html>. – Назва з екрана [Перевірено : 15.09.2010].
26. Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future. – 1987. – Режим доступу до вид. : <http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm>. – Назва з екрана.
27. Svatko Yu. The Case of the 'Evasive Initial' (Challenges and Obstacles in the Way of the Culture of Peace and Human Rights in the Globalized World of Human) / Yuriy Svatko [Text]. – 2009. – Режим доступу до вид. : http://vo.kiev.ua/files/eng/varia_346_en_evasive_ini.pdf. – Назва з екрана.
28. The Right to Education in the countries in transition : Reference material / Compiled by Yuriy Svatko // The Right to Education. Reference Material : International Expert's Meeting in Human Rights within the competence of UNESCO «The Right to Education in the Countries in Transition». – 2006. – Режим доступу до вид. : http://www.vo.kiev.ua/files/eng/meeting_reference_323_en_reference.doc. – Назва з екрана.
29. World Declaration on Education for All, adopted by the World Conference on Education for All (Jomtien, Thailand, 5–9 March 1990) // The Dakar Framework for Action : Education for All: Meeting our Collective Commitment ; World Education Forum : Dakar, Senegal, 26–28 April 2000. – [Paris] : UNESCO, 2000. – P. 73–77.

Yu. Svatko

HIGHER EDUCATION AND LABOR MARKET: INTERNATIONAL AGENDA AND THE NATIONAL PRIORITIES OF UKRAINE

The international agenda on education, including the so-called Bologna Process, is covered in the article, with axiomatics and legal tools of the contemporary Human World, as well as an economic and an advocacy approaches to education considered; a definition of the right to education, as an opportunity for self-identification through knowledge, is given; the complex relationship between higher education and labor market, and specific communication languages employed therein, are analyzed; the requirements to state as a traditional «interpreter» to the dialogue between business and education, as well as respective national priorities for Ukraine, are formulated.

УДК 378:377.3](477)“20”

Заветний С. О., Пономарьов О. С., Пазиніч С. М.

ПАРТНЕРСТВО БІЗНЕСУ Й УНІВЕРСИТЕТІВ ЯК УМОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Через консерватизм сучасної освіти її зміст і характер не відповідають новим суспільним вимогам, що негативно позначається на кадровому забезпеченні бізнес-структур. Запропоновано систему партнерства бізнесу й університетів як засіб ефективного розв'язання означеної проблеми.

Соціально-економічне становище країни визначається сукупністю таких чинників, як стан бізнес-середовища, розвиток освіти і науки та взаємозв'язок між ними. Успішне функціонування бізнес-середовища потребує сприятливого правового поля і певного рівня добробуту, платоспроможності населення, як потужного стимулу виробництва товарів і послуг. Визначальною особливістю сьогодення є істотне загострення конкурентної боротьби. Завдяки цьому бізнес-середовищу потрібне належне науково-технологічне і кадрове забезпечення.

Сучасний період історії людської цивілізації визначають як глобалізаційний, постіндустріальний, інформаційний тощо. Однак найадекватніше його сутність і характер відображає термін «інноваційний». Дійсно, завдяки науково-технічному і соціальному прогресу сьогодні відбувається істотне пришвидшення процесу зростання та накопичення знань, скорочується час трансформації їх у технології, і зменшується період старіння й оновлення техніки і технологій. Оскільки бізнес-середовище є надзвичайно динамічною соціальною системою, для свого

успішного розвитку і забезпечення належної конкурентоспроможності воно прагне використовувати інноваційні рішення не тільки в технологіях, а й в організації виробництва та в управлінні ним. Так формується інноваційна культура бізнес-сфери, що стає потужним чинником його ефективного функціонування і розвитку.

Однак розробка, впровадження і характер використання інновацій істотно залежить від людей, які їх здійснюють. Надзвичайно важливим чинником розвитку бізнесу, а отже, і всієї соціально-економічної системи країни, кадрове забезпечення цього бізнесу і його розвитку. Цілком очевидно, що воно має бути кадровим забезпеченням інноваційного розвитку. Формує його система освіти, насамперед вища школа, яка в умовах сучасних реалій також має бути інноваційною. Це означає, що вища школа, по-перше, повинна гнучко реагувати на зміни суспільних потреб, зокрема й бізнесу, стосовно рівня, якості й характеру підготовки фахівців, а також і на освітні потреби самої особистості студента. По-друге, вищим навчальним закладам необхідно істотно підвищити рівень наукових досліджень і технологічних розробок, результати яких були б цікаві для бізнесу і водночас сприяли формуванню інноваційного мислення студентів. По-третє, системі освіти необхідно широко залучати до викладацької діяльності як вчених, що створюють інноваційний продукт, так і бізнесменів та менеджерів, які його впроваджують і використовують. Нарешті по-четверте, тільки у системі партнерства вищої школи з бізнес-структурами є можливість виправити її вкрай деформовану мету, коли замість якісної підготовки фахівців і сама освіта, й особливо значна частина студентства орієнтуються на диплом. Сьогодні багато людей передусім серед так званої «політичної еліти» вихваляються тим, що вони мають дві, три, а то й чотири вищих освіти. Багато серед них і кандидатів, і навіть докторів наук. Хочеться запитати, а чи є у них відповідні знання, чи розуміють вони логіку соціальних процесів. Адже цілком можливо, що саме через їх непрофесіоналізм й орієнтацію лише на власні інтереси країна переживає таку глибоку і тривалу кризу.

Ми як працівники вищої школи з кількадесятилітнім досвідом роботи добре знаємо, що система освіти значно консервативніша, ніж бізнес-середовище. Більше того, певна її консервативність часто відіграє і позитивну роль, зберігаючи кращі здобутки педагогічної думки та практичного досвіду. Однак сьогодні ця консерватив-

ність гальмує і розвиток самої системи освіти, і реалізацію стратегії інноваційного розвитку бізнесу і країни в цілому. Проявом цієї консервативності стало прагнення навчальних закладів збільшувати число студентів і спеціальностей, за якими здійснюється їх підготовка, а відтак послаблення вимогливості й рівня професійної компетентності випускників, поширення технократичного мислення і недостатня увага до їх соціалізації.

Брак належної системи партнерства між бізнесом, освітою, наукою і державною владою зумовлює й брак інноваційної освітньої парадигми. Традиційна система освіти не орієнтована на інновації і навіть гальмує їх розробку та використання. Як наслідок, вища школа масово продукує «фахівців», які виявляються нікому не потрібними, не здатними витримати конкуренції на ринку праці через свою неспроможність творити інновації та ефективно їх використовувати. Сьогодні вищі навчальні заклади нашої країни випускають надмір економістів, юристів, менеджерів, професійна кваліфікація яких, до речі, на думку роботодавців, є вкрай неякісною.

Водночас посткризовий розвиток вимагатиме висококваліфікованих інженерів-технологів, конструкторів, експлуатаційників і майстрів для промислових й аграрних виробництв, дефіцит яких відчувається вже й сьогодні. Ми стверджуємо це, ґрунтуючись на ситуації, що складається в нашому індустріальному Харкові, але впевнені, що подібне має місце і в інших містах України. Оскільки інновації виступають одним із найважливіших чинників конкурентоспроможності, фахівців, яких готує вища школа, слід орієнтувати на професійну діяльність у принципово нових умовах. Структура економіки, яка ґрунтується на металургії та хімічній промисловості, прирікає Україну на роль довічного сировинного придатку провідних економічно розвинених країн.

Нам вкрай необхідно не просто орієнтуватись на наукоємні технології, а цілеспрямовано готувати відповідних фахівців-інноваторів, як це роблять в інститутах Л. Анатичука, Б. Гриньова, Б. Патона, В. Семиноженка та інших вчених. Там студенти під час професійної підготовки отримують і реальні можливості глибокого знайомства з перспективними технологіями, і досвід спільної наукової роботи, й усвідомлення норм її логіки та етики. Однак надзвичайно важливо, що вони набувають тут і потрібних для життя в умовах ринкової економіки навичок підприємницької діяльності, розуміння сутності інтелектуальної власності, її захисту та можливостей

використання. Саме так і має формуватися кадрове забезпечення інноваційного розвитку, яке дає вагомий підстави сподіватися, що вітчизняні підприємці здатні гідно оцінити не тільки переваги інноваційного бізнесу, а й встановлення тісного партнерства з вищою школою. На наше глибоке переконання, цілями такого партнерства та його змістом можуть стати, по-перше, виконання викладачами і студентами вищих навчальних закладів наукових досліджень і технологічних розробок на замовлення бізнес-середовища. По-друге, вища школа буде здійснювати цільову підготовку фахівців у межах кадрового замовлення з боку бізнесу та за його участю. При цьому йдеться не тільки про фінансові аспекти підготовки, а й про безпосередню участь представників бізнес-середовища у навчально-виховному процесі. По-третє, прискореному формуванню професійної і соціальної компетентності майбутніх фахівців сприятиме перенесення окремих форм навчально-виховного процесу в цехи, відділи та інші підрозділи підприємств, фірм та організацій, власне для яких і здійснюється підготовка. Прикладом може слугувати дійова співпраця вчених кафедри автоматизованих систем управління Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» з компанією Телесенс, яка отримує і розробки, і висококваліфікованих ІТ-фахівців – керівників проєктів, аналітиків, програмістів, тестувальників, здатних виявити себе у творчій індивідуальній і командній роботі. Випускники охочі йдуть працювати в цій фірмі, де отримують високу заробітну плату, можливості успішної творчої професійної та особистісної самореалізації.

Про доцільність і взаємну вигідність подібного партнерства свідчить і багатий міжнародний досвід, зокрема й досвід тих іноземних університетів, з якими тісно співпрацюють наші вищі навчальні заклади. Там партнерство має багатосторонній характер, в ньому беруть участь не тільки бізнес-структури та університети, а й держава, регіональна влада і місцеві громади. Це дає істотний і економічний, і соціальний ефект, оскільки інноваційний розвиток бізнес-середовища позитивно сприяє успішній реалізації програм регіонального розвитку, підвищенню населення добробуту та його платоспроможного попиту, завдяки чому виникає своєрідний зворотний зв'язок. Ще один такий зв'язок має місце між зростанням добробуту і можливостями молоді отримувати якісну освіту й розвитком її креативного потенціалу, реалізація якого стає потужним чинником подальшого інноваційного розвитку бізнесу.

Відомо, що інновації частіш за все непередбачувані, вони – результат раптового осяяння, яке звичайно приходить до людей, що розмірковують над певною проблемою, прагнуть мобілізувати свої творчі потенції на її успішне розв'язання. Тому важливою і корисною формою партнерства бізнесу і освіти має бути і створення у бізнес-структурах спеціальних підрозділів, функції яких полягали б у сприянні інноваційній діяльності, особливо творчості тих здібних молодих фахівців, для яких вона стає природним продовженням їх інноваційної професійної освіти у вищому навчальному закладі.

Прикладом може слугувати міжнародний концерн Bayer, який розробив і впровадив спеціальну програму Triple-I, що поєднує академічну мобільність університетів із підтримкою творчої діяльності власних працівників. Так, за чотири роки існування цієї програми працівники Bayer запропонували понад 9 тисяч ідей. Відбір ідей для можливої практичної реалізації здійснюється за відповідністю п'яти основним критеріям: 1) чи є вона здійсненою? 2) наскільки вона є новою? 3) чи потрібна вона ринку? 4) в чому вона вигідна для покупця? 5) чи відповідає ця ідея цілям компанії, її місії та портфолію?

На наше переконання, подібну систему критеріїв можна було б покласти в основу програм інноваційної діяльності і вітчизняних бізнес-структур. Для заохочення активності працівників доцільно впровадити відносно невелику премію за пропозиції, що відповідають цим критеріям, а якщо якась пропозиція впроваджується у практику діяльності компанії і приносить вагомий прибуток, винагорода авторові має складати певний відсоток від цього прибутку. Подібна система могла б діяти і стосовно результатів інноваційної діяльності партнерів фірми, тобто студентів і викладачів університетів, якщо оплата цієї діяльності не передбачається договірними відносинами. Тут маються на увазі результати власної ініціативи партнерів, що виходять за межі договірних обов'язків.

Упевнені, викладені міркування будуть корисні як бізнес-середовищу України, так і системі освіти, насамперед вищій школі, і населенню, оскільки спрямовані на подолання кризи та успішну реалізацію інноваційної стратегії розвитку нашої країни, її вихід на провідні позиції в світі, яких вона гідна.

S. Zavetny, A. Ponomaryov, S. Pazynich

PARTNERSHIP OF BUSINESS AND UNIVERSITIES AS CONDITION OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF COUNTRY

It is shown that from conservatism of modern education its maintenance and character does not answer new public requirements that negatively affects skilled providing of business. The system of partnership of business and universities as mean of effective decision of the indicated problem is offered.

УДК 373.5.016:172.12

Терещенко А. Б.

ДОСВІД ВИВЧЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ ТА ЇЇ РЕЛЕВАНТНІСТЬ: АНАЛІЗ ДУМОК СТАРШОКЛАСНИКІВ ШКІЛ ЛУГАНСЬКОЇ ТА ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ

У статті на основі емпіричного дослідження, проведеного протягом 2005–2006 навчального року, висвітлюються проблеми запровадження громадянської освіти в загальноосвітніх навчальних закладах України. Проаналізовано ставлення учнів до предмета, а також окреслено загальні проблеми щодо можливості формування громадянськості учнівської молоді у навчальному процесі.

Одне із важливих суспільних завдань національної освіти – підготовка молоді до відповідального життя в демократичній і правовій державі. Школа покликана залучити молодь до громадянської культури, сформувати громадянську компетентність, готовність і здатність людини до активної участі у справах суспільства на основі глибокого усвідомлення своїх прав і обов'язків. Саме тому громадянська освіта й виховання вважаються основним компонентом системи освіти в Україні [1; 2; 3].

Зусиллями державних освітніх інституцій, педагогічних асоціацій та спілок учителів суспільствознавчих дисциплін і громадянської освіти, неурядових організацій розроблено документи, які визначають мету, завдання, зміст і методи громадянської освіти, громадянські принципи і цінності: Концепція громадянського виховання особистості [4], Концепція громадянської освіти в Україні [5], Концепція 12-річної загальної середньої освіти [6]. Громадянська освіта стала складовою Державного стандарту базової і повної середньої освіти [7].

За останні роки з'явилося друком чимало публікацій вітчизняних авторів, присвячених пробле-

мам громадянської освіти. Так, В. Іванчук [8], О. Сухомлинська [1], К. Чорна [9] зводять громадянську освіту до патріотичного виховання, формування національної самосвідомості й правової культури. Натомість, О. Дем'янчук [10], І. Жадан [11], С. Клепко [12], Л. Овдієнко [13], С. Рябов [14] наголошують на політичній складовій громадянської освіти, необхідності формування у молоді демократичної суспільно-політичної культури. Так, С. Рябов зазначає: «Громадянська освіта, будучи важливим чинником політичної соціалізації особистості, у демократичному (а надто перехідному до демократичного) суспільстві має полягати у культивуванні вартостей прав, свобод і гідності людини, розвитку вміння особистості захищати власні права від зазіхань з боку інших людей чи то влади, формуванні громадянської компетентності, прихильності до цінностей демократії, поширенні критичного ставлення людей до уряду й виданих ним постанов і рішень, мотивуванні індивідів до участі у розв'язанні проблем громадського життя» [14, с. 56].

Концепція 12-річної загальної середньої освіти містить мету, яку ставить також громадянська